

Poslovno poročilo Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2024

Naslov: Vičava 5, 2250 Ptuj

Matična številka: 5052807

Davčna številka: 86007084

Številka podračuna pri UJP: SI56 011006030375476

Telefon: 02 78 79 731, 031 516 249

Elektronska pošta: katja.zupanic@arhiv-ptuj.si; tajnistvo@arhiv-ptuj.si

Odgovorna oseba in funkcija: Katja ZUPANIČ, direktorica

Datum: 6.2.2025

Podpis odgovorne osebe in žig: Katja ZUPANIČ

Poslovno poročilo pripravila Katja Zupanič, direktorica Zgodovinskega arhiva na Ptuj na podlagi opravljenega dela ter mesečnih in letnih poročil za leto 2024 zaposlenih v ZAP: Aleksandra Čater, Monika Čuš, Rok Dajnko, Dejan Golub, Aleš Jambrek, Nataša Majerič Kekec, Damjan Lindental, Aljoša Ozmec, Maja Prevolšek, Dejan Zadravec.

Računovodsko poročilo: Marina Viher s.p., Firs finančno računovodske storitve, Ptuj.

I. Splošni podatki

1. Ustanovitev in razvoj zavoda

Skrb za arhivsko gradivo do nastanka mestnega arhiva na Ptuj leta 1955, je izvajalo na ptujskem Muzejsko društvo, ustanovljeno leta 1893. Društvo je začelo sistematično zbirati arhivsko gradivo. Arhivska stroka je že med obema vojnoma začela napredovati in pri Muzejskem društvu Ptuj se je ustanovil tudi arhivski oddelek, ki je deloval v okviru Mestnega Muzeja Ptuj.

Zgodovinski arhiv na Ptuj (Mestni arhiv) je ustanovila Mestna občina Ptuj z odločbo, št. I/7-594/1-55 z dne 24.3.1955 s sedežem v bivšem Dominikanskem samostanu, kjer se je ptujski arhiv nahajal vse do svoje preselitve (2012) v nove, adaptirane prostore vojašnice na Vičavi 5, Ptuj.

S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj (ZAP) leta 2003, je Republika Slovenija uskladila delovanje arhiva z določbami Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.

Po izpraznitvi upravnih in skladiščnih prostorov v nekdanjem Dominikanskem samostanu na Ptuj ter izpraznitvi skladiščnih prostorov na Vičavi, objekt št. 11, je meseca septembra leta 2013 Ministrstvo za kulturo RS predalo izpraznjene prostore Zgodovinskega arhiva, Mestni občini Ptuj.

Kot javni zavod s področja kulture, Zgodovinski arhiv na Ptuj opravlja javno arhivsko službo za območje upravnih enot Ptuj in Ormož. V teh dveh upravnih enotah je arhiv zadolžen za 19 občin.

Področje delovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj:

Upravna enota Ptuj: Mestna občina Ptuj, Hajdina, Markovci, Gorišnica, Dornava, Kidričevo, Destnik, Trnovska vas, Sv. Andraž v Sl. goricah, Juršinci, Videm, Zavrč, Podlehnik, Žetale, Majšperk, Cirkulane.

Upravna enota Ormož: Ormož, Središče ob Dravi, Sveti Tomaž.

V okviru javne službe ob prevzemanju in hrambi arhivskega gradiva nekdanjih državnih, avtonomnih, samoupravnih in drugih organov ter pravnih oseb izvajamo tudi ostale dejavnosti: strokovna obdelava gradiva v arhivu, prezentacija arhivskega gradiva ter popularizacijska dejavnost arhiva, pridobivanje arhivskega gradiva, ki ga hranijo zasebniki.

Dejavnost arhiva se izvaja v splošni in strokovni službi.

Strokovna služba se izvaja v naslednjih oddelkih: oddelek za starejše gradivo, oddelek za gradivo uprave in pravosodja, oddelek za družbene dejavnosti, oddelek gradiva gospodarstva, informatika. Ločeno deluje čitalnica ter pisarna za izdajo dokumentov za pravni interes pravnih in fizičnih oseb.

V arhivu je sistemiziranih in tudi zasedenih 12 delovnih mest: 5 arhivistov, 2 arhivska tehnika, 1 računalniški tehnik, arhivski manipulant-hišnik, snažilka-kurirka, poslovna sekretarka, direktorica.

Računovodske storitve imamo urejene izven arhiva – računovodski servis.

Septembra leta 2010 se je pričela dolgo pričakovana adaptacija bivše vojašnice na Vičavi 5, kjer je aprila 2012 arhiv dobil nove prostore. Adaptacija ter preselitev na enotno lokacijo vseh prostorov, ki so vezani na delovanje arhiva, je tako bila najugodnejša rešitev. Zaradi podaljšanja gradbenih del na stavbi, čakanja na ustrezne klimatske pogoje v arhivskih skladiščih ter ob upoštevanju mnenja inšpektorice za arhive, da se s selitvijo počaka najmanj 3 mesece ob rednem izvajanju meritev vlage in temperature v depojih, je bila

selitev izvedena marca in aprila 2012. Priprave na selitev so v arhivu potekale že mesece prej. Potrebno je bilo tehnično ustrezno pripraviti gradivo, ki je bilo v fasciklih, naredili smo sezname s popolno evidenco fondov v arhivu. Da je selitev potekala nemoteno, smo imeli do potankosti izdelan načrt selitve. Pod našim strokovnim nadzorom nam je pri delu selitve (starejše arhivsko gradivo ter pohištvo) pomagal selitveni servis. Ob upoštevanju vseh priporočil, spremljanju vremenskih pogojev, vsakodnevnim meritvam klimatskih pogojev v novih depojev, je bila selitev izvedena nadvse strokovno in kvalitetno. Delo je potekalo v izjemnem vzdušju in v dobrem mesecu dni nam je uspelo preseliti celoten arhiv iz Muzejskega trga 1, na novo lokacijo na Vičavi 5. S preselitvijo gradiva smo selili tudi staro opremo – stoli, mize, kuhinjski elementi ... V letu 2013 (april, maj) je bila stara pisarniška oprema zamenjana z novo. Slavnostna otvoritev arhiva je bila ob prisotnosti kulturnega ministra in ostalih visokih gostov, septembra 2013. Ob tej priložnosti je prišlo tudi predaje izpraznjenih prostorov v last Mestni občini Ptuj.

S preselitvijo v adaptirane prostore bivše vojašnice je Zgodovinski arhiv na Ptuj postal v smislu zagotavljanja materialnega varstva arhivskega gradiva in njegovega varovanja, vsekakor vzorčni primer v slovenskem prostoru. S tem smo dosegli mednarodno priznane materialno-tehnične standarde za varovanje arhivskega gradiva in celotno gradivo koncentrirali na eni lokaciji. Pridobili smo tudi prostorno čitalnico, knjižnico in galerijski hodnik. Samostojna je tudi pisarna za izdajo dokumentov. Po preselitvi je sledilo zbiranje ponudb in podpisovanje pogodb glede dobave toplotne energije, odvoza smeti, varovanja objekta, servisiranja in vzdrževanja dvigala in klimatskih naprav.... Posamezni delavci v ZAP smo se dodatno tehnično izobrazili za upravljanje s klimatsko napravo (fizično in preko računalnika), kontrolo pristopa, video nadzor, požarni sistem ... torej za potrebe delovanja v novi stavbi arhiva.

2. Vizija ZAP

Poslanstvo arhiva je trajno in celovito izvajanje varstva arhivskega gradiva. Arhivi hranimo in predstavljamo vrednote družbe in smo proaktivni dejavnik pri oblikovanju zgodovinskega spomina. Pri svojem delu se soočamo z nenehno se spreminjajočimi tehnologijami in z upravljanjem novih formatov in tehnik. Ključnega pomena v bližnji prihodnosti pomeni iskanje informacijskih rešitev in podpore (umetna inteligenca- UI) na področju e-gradiva, saj se arhivski delavci pri svojem delu soočamo z mnogimi izzivi s področja zajema, hrambe in uporabe gradiva, ki nastaja v elektronskem okolju. V novih okoliščinah bo potrebno pridobiti ogromno novega, dodatnega znanja in pridobivanja kompetenc. Prioriteta naslednjega obdobja v arhivu bo vsekakor tudi nadaljnja skrb za posodobitev celotnega računalniškega sistema, s katerim bomo zagotavljali večjo varnost za ohranjanje podatkov in digitaliziranega gradiva ter varnostno kopiranje.

Leta 2016 je Zgodovinski arhiv na Ptuj pristopil k skupnemu projektu E-ARH.si. Prioriteta zaposlenih je bila sodelovanje v projektu nadaljnjega razvoja slovenskega elektronskega arhiva e-ARH.si skladno s strani Vlade RS potrjeno strategijo in njenim izvedbenim načrtom ter operativnim načrtom projekta e-ARH.si: ESS 2016 - 2021, ki ga je vodil Arhiv RS. Rezultat je skupna baza v sistemu SJAS ter uporaba virtualne arhivske čitalnice - VAC.

V arhivu se, tako kot v drugih slovenskih arhivih, za popisovanje arhivskega gradiva uporablja računalniški program ScopeArchiv. Na informacijskem področju se je v sklopu projekta e-ARH.si izvedla v letu 2021 združitev podatkovnih baz ARS in SIRANET v sistem SJAS, za kar je bila potrebna prilagoditev komunikacijskih poti na način, da lahko preko omrežja ARNES vstopamo v državno omrežje HKOM preko skupne vstopne točke, ki se nahaja v ARS. Potreben je bil skupen prehod arhivov na verzijo Scope 5.3. Ob tem je bilo v projektu izgradnje elektronskega arhiva zgrajeno programsko orodje Sip-creator 2.0, ki ustvarjalcem digitalnega arhivskega gradiva ob naši pomoči in usmeritvah neposredno omogoča zajem nestrukturiranih in strukturiranih datotek, podatkovnih zbirk in dokumentnih sistemov.

Ravno na področju informacijskih tehnologij se namreč tako ustvarjalci kot arhivi zavedamo izgube teh zvrsti elektronskih dokumentov. Ker rešitve v arhivih še niso implementirane, medtem ponudniki storitev,

ki prihajajo bolj z gospodarske panoge le te že nekaj let ponujajo kot eden izmed možnih rešitev, ob tem pa obstaja resna bojazen, da bo elektronsko arhivsko gradivo prehajalo v roke poslovnih subjektov in ne države. Za potrebe vodenja uporabe arhivskega gradiva v čitalnici, se je z letom 2022 uvedlo v sklopu projekta programsko orodje VAC, ki omogoča evidentiranje uporabljenega arhivskega gradiva, evidenco uporabnikov ter celoten delovni proces izposoje gradiva. V letu 2020 smo v sklopu projekta implementirali informacijski sistem za upravljanje z dokumenti KR PAN – elektronski delovodnik.

Zaposlenim je potrebno zagotavljati permanenten strokovni razvoj za potrebe prevzemanja elektronskega gradiva od ustvarjalcev, da bodo tudi spodobni nuditi podporo zaposlenim pri ustvarjalcih arhivskega gradiva, posledično bodo arhivisti in računalničar tako imeli še več odgovornosti pri delu z ustvarjalci. Potrebno je sodelovanje vseh slovenskih arhivov pri prilagajanju aplikacije ScopeArchiv potrebam arhivskega klasičnega in digitalnega arhiva, kakor tudi spremljanje programskih možnosti za izboljšavo sodelovanja z ustvarjalci gradiva. Trudili se bomo zagotavljati proaktivnost – upoštevati razlike med fizičnim in elektronskim gradivom, ki predstavljajo velike izzive, v sodelovanju z ostalimi slovenskimi arhivi pa zagotoviti in razvijati kakovostne storitve upravljanja s slovensko kulturno dediščino. Namen je povečevati število digitalizacije najbolj ogroženega in uporabljenega arhivskega gradiva. To dosegamo tudi z uporabo knjižnega skenerja, ki ga je ZAP pridobil v letu 2022.

Želeli bi nadaljevati s konservacijo in restavracijo arhivskega gradiva glede na prioriteto listo, ki jo je treba pregledovati ter dopolnjevati. Ker za tovrstne storitve ministrstvo ne zagotavlja finančnih sredstev, se restavriranje arhivskega gradiva zaenkrat ne izvaja.

Zadnja leta vso pozornost namenjamo povečanemu obsegu dela pri vrednotenju in prirastu prevzetega arhivskega gradiva, ki se nahaja pri javnopravnih osebah. Redno vzdržujemo stike z javnopravnimi osebami in ustvarjalci arhivskega gradiva, dajemo pojasnila in napotke v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva ter v skladu s Pravilnikom strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (Ur.l. RS, št. 66/16), redno izvajamo osnovno in dodatno usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom ter preizkuse strokovne usposobljenosti. Pozornost namenjamo sodelovanju z lastniki zasebnega arhivskega gradiva in jih ozaveščamo ter nagovarjamo (tudi preko medijev) o pomenu njihovega gradiva za znanost, kulturo, zgodovino kraja.

Javni arhivi vodimo register javnopravnih oseb, političnih strank in zasebnopravnih oseb, ki so pridobile status delovanja v javnem interesu po Zakonu o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS, št. 30/06 in 51/14, v nadaljevanju: ZVDAGA), za katere na podlagi podatkov iz Poslovnega registra Slovenije in v sodelovanju z Agencijo za javno pravne evidence in storitve ter ministrstvom, pristojnim za upravo, ugotovijo svojo pristojnost in od katerih bomo prevzemali arhivsko gradivo. V prihodnje bo v arhivih izpostavljena problematika izdajanja sklepov ustvarjalcem, ki niso neposredni oziroma posredni proračunski uporabniki (tj. pravne osebe javnega prava in zasebnega prava ter fizične osebe, ki so nosilci javnih pooblastil ali izvajalci javnih služb; politične stranke; pravne osebe, ki so pridobile status delovanja v javnem interesu) ter valorizacija ustvarjalcev, proračunskih uporabnikov po področjih (uprava, pravosodje, vzgoja in izobraževanje, kultura, javni interes, gospodarstvo). Strokovni delavci se posvečamo tudi temeljnemu načelom upravnega postopka itd. ... za vodenje izdaje sklepov JPO.

Med prioritete naloge arhivske stroke uvrščamo tudi nadaljevanje uvajanja in urejanja arhivskega gradiva v skupnem arhivskem informacijskem sistemu z novimi, dodatnimi moduli. Temu je namenjeno tudi izpopolnjevanje znanja vseh strokovnih delavcev arhiva ter administratorja. Zaposleni v ZAP smo usvojili program ScopeArchiv, ki je osnovni pripomoček pri popisovanju gradiva, prenosih starih seznamov, vodenju evidenc uporabnikov, obiskov javnopravnih oseb... Z uporabo programa ScopeArchiv v sistemu SJAS na spletni strani arhiva postajajo naše zbirke o fondih in zbirkah še dostopnejše zunanjim uporabnikom. S tem prispevamo k prostemu dostopu do arhivskega gradiva, ki bogati naše znanje o človeški družbi, spodbuja demokracijo, ščiti pravice državljanov in izboljšuje kakovost življenja.

Za skupine osnovnošolcev in srednješolcev ter ostale zainteresirane skupine organiziramo vodstva po razstavah, predstavitvene učne ure z ogledom arhivskih depojev, po želji pa pripravimo tudi učne ure s poljubno zgodovinski tematiko ter delovnim listom. Za najmlajše (vrtec in prva triada OŠ) pripravimo branje arhivske pravlјice *Miška Mica v arhivu* in po dogovoru izvedemo tudi dramatizacijo pravlјice.

V skladu z Zakonom za izenačevanje možnosti invalidov (ZIMI) načrtujemo prilagoditve kot so: montaža talnih taktilnih oznak in označevalnih tabel v brajici, namestitve različnih klančin, ročajev, namestitve slušnih zank, svetlobnih alarmov ... v bližnji prihodnosti je v planu tudi izdelava načrta tehničnih rešitev dostopnosti za invalide.

Arhiv si bomo prizadevali še naprej predstavljati kot odprto ustanovo, v kateri je vsakdo dobrodošel. Programske vsebine nenehno dopolnjujemo s kvalitetnimi razstavami, katalogi in drugimi projekti in tako prispevamo k predstavitvi in prepoznavnosti arhiva v kulturnem in znanstvenem življenju Ptuj in širše okolice. Čeprav nimamo statusa raziskovalne institucije, je strokovnim delavcem omogočeno tudi raziskovalno delo. Zaposleni bomo nadaljevali v okviru določenih in odobrenih ur aktivnosti na raziskovalnem področju, saj je raziskovalno delo obvezna dejavnost arhivistov, zlasti na področjih, ki so neposredno povezani s strokovno obdelavo arhivskega gradiva, publiciranja in priprave razstav ter evidentiranja arhivskega gradiva v tujini, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence, aktivna udeležba arhivistov na seminarjih in izobraževanjih (referati, predavanja).

Že leta si želimo, da bi lahko poskrbeli tudi za nakup posameznega arhivskega gradiva, ki se pojavlja v antikvariatih, zbirateljih ... saj bi na ta način dodatno obogatili naše zbirke. Arhiv si prizadeva za finančno pomoč in sodelovanje lokalne skupnosti in sponzorjev. Naše zbirke pa bogatimo tudi na račun posameznikov, lastnikov zasebnega arhivskega gradiva, ki se zavedajo pomena gradiva za znanost, kulturo in zgodovino kraja.

Dolgoročno je razvoj ZAP usmerjen v dejavnost na podlagi spoznanj in originalnih rešitev arhivske teorije in prakse. Hkrati bomo v svoji viziji širše upoštevali dosedanja spoznanja arhivistike, informatike, prava, bibliotekarstva in drugih ved s področja humanistike. Gre za široko povezavo med interdisciplinarnostjo in multidisciplinarnostjo kot temeljnima osnovama, na katerih bo temeljilo sistemsko reševanje nadaljnjega razvoja arhivske stroke. V skrbi za ohranjanje materialnega varstva arhivskega gradiva bomo nadaljevali s pretvorbo arhivskih dokumentov iz papirne v digitalno obliko.

Leta 2022 je ZAP na podlagi odločbe Ministrstva za kulturo RS nabavil knjižni skener Zeutschel OMNISCAN OS 16000 skupaj s programsko opremo, ki je namenjen digitaliziranju knjižnega gradiva. Digitalni skener OMNISCAN OS 16000 je knjižni skener namenjen najobčutljivejšemu tipu arhivskega gradiva, saj gradivo ne potuje preko nobenih podajalnikov. Omogoča različne načine digitaliziranja z motorizirano podlago, ki gradivo nežno prisloni ob steklo, kar omogoča kvalitetne digitalizate do ločljivosti, pa tudi »V« postavitev podlage, ki omogoča preprečevanje lomljenja hrbtov debelejših vezav v formatih predpisanih za izdelavo arhivskih varnostnih kopij. Prosto dostopne digitalizate objavljamo v Virtualni arhivski čitalnici (VAČ), digitalizati, ki vsebujejo občutljive osebne podatke ali kakršne koli druge stopnje prepovedi, pa hranimo v našem internem informacijskem sistemu in so omogočeni na vpogled izključno arhivistom za potrebe upravno-pravnih postopkov ali za raziskave.

Arhivisti smo vključeni v medarhivske strokovne skupine, ki delujejo za posamezna področja (uprava, pravosodje, gospodarstvo, zdravstvo, šolstvo) in povezujejo strokovne delavce v slovenskih arhivih. Predstavniki ZAP (Damjan Lindental, Aleš Jambrek, Nataša Majerič Kekec, Dejan Zadravec, Katja Zupanič) smo bili v času trajanja projekta e-ARH.si člani projektnih skupin – kompetenčnih centrov za izgradnjo skupnega slovenskega elektronskega arhiva. Delo se nadaljuje.

V prihodnjih letih se bomo predvsem posvečali upravljanju, vzdrževanju in nadaljnjemu razvoju sistema e-ARH.si. Ob tem moram poudariti, da bo nujno potrebno pripraviti program usposabljanj za šolanje in usposabljanje IT. Potrebno bo ustvariti eno, skupno in vsem SJAS dostopno IT platformo za vse vrste

podpore -baza znanja za izdelane rešitve (predlogi, dobre prakse, projektna dokumentacija, navodila itd.). Na podlagi sklepa Projektnega sveta Slovenskega elektronskega arhiva je bila februarja 2023 imenovana delovna skupina za prevajanje VAC v angleški jezik (iz ZAP Dejan Zadravec/koordinator prevajalskega tima), ki je svoje delo tudi uspešno zaključila v letu 2023.

Na strokovnem področju bomo ohranjali povezovanje s sorodnimi inštitucijami doma in v tujini, vzdrževali dobre odnose z lokalnimi mediji.

V arhivu si prizadevamo za ohranitev delovnih mest, sicer pa s ponosom povem, da je Zgodovinski arhiv na Ptuj primer uspešnega kolektiva, ki odlično deluje na področju varovanja kulturne dediščine in sooblikuje doseganje programskih ciljev v posameznem letu.

Glede materialnega varstva arhivskega gradiva vzdržujemo obstoječe stanje. Posebno pozornost bomo tudi v prihodnje namenjali rednim pregledom prostorov in arhivskih depojev (prezračevanje, čiščenje...), s katerim preprečujemo tudi nastajanje morebitnih poškodb na gradivu. Upoštevali bomo ukrepe rednega vzdrževanja (inštalacije, oprema...), s katerimi bomo objekt vzdrževali v dobrem stanju. Na tak način bomo izpolnjevali poslanstvo arhiva - trajno in celovito izvajanje varstva arhivskega gradiva v skladu z Zakonom o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih.

Stavba arhiva se je do leta 2022 oskrbovala s toplotno energijo iz bližnje plinske kotlovnice. Ker je ogrevanje v poletnih mesecih zaradi toplotnih izgub in slabega energijskega izkoristka plinskega kotla stroškovno bilo zelo potratno, se je na podlagi odobrenih finančnih sredstev v letu 2022 pristopilo k vgradnji toplotne črpalke. Z nabavo in montažo visokotemperaturne toplotne črpalke smo prešli na neodvisni toplotni vir, s katerim skozi vse leto zagotavljamo primerno temperaturo za klimatsko napravo, ki uravnava mikroklimatske pogoje v naših arhivskih skladiščih in s tem preprečili toplotne izgube. V letu 2024 je bila izdelana nova Energetska izkaznica, ki izkazuje, da so se kazalniki z namestitvijo toplotne črpalke izboljšali.

Vizijo Zgodovinskega arhiva na Ptuj podrobneje opredeljuje **Strateški načrt ZAP 2025 – 2029**.

3. Organi zavoda

Organa zavoda, ki vplivata na delovanje in poslovanje zavoda, sta direktorica in svet zavoda.

Naloge direktorice so: organizira delo arhiva, sprejema strateški načrt, sprejema program dela, sprejema akt o organizaciji dela po predhodnem mnenju reprezentativnih sindikatov v arhivu, sprejema akt o sistemizaciji delovnih mest po predhodnem mnenju reprezentativnih sindikatov v arhivu, sprejema kadrovske načrte, sprejema finančni načrt, sprejema načrt nabav osnovnih sredstev in investicijskega vzdrževanja, sprejema druge akte, ki urejajo pomembna vprašanja v zvezi z delovanjem arhiva, poroča o ustanovitelju in svetu o zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na delovanje arhiva, pripravi letno poročilo, obvešča javnost o delu arhiva... opravlja druge naloge, ki jih določajo veljavni predpisi, splošni akti arhiva ter Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj.

Svet zavoda ima v skladu s Sklepom o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj (Uradni list RS, št. 86/2024) pet članov, od tega: imenuje tri člane Vlada Republike Slovenije na predlog ministra izmed strokovnjakov s področja zavoda, financ in pravnih zadev, enega člana izvolijo delavci arhiva, enega člana predlaga Arhivsko društvo Slovenije.

Svet zavoda nadzira zakonitost dela in poslovanja arhiva, spremlja, analizira in ocenjuje delovanje arhiva, predlaga ustanovitelju revizijo poslovanja, ocenjuje delo direktorice, daje soglasje k strateškemu načrtu, programu dela, finančnemu načrtu, sistemizaciji delovnih mest, organizaciji dela, kadrovskemu načrtu, načrtu nabav ter nadzira njihovo delovanje. Svet potrjuje letno poročilo arhiva, sklepa pogodbo z direktorico po predhodnem soglasju ministra, spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela, obravnava vprašanja s področja

strokovnega dela arhiva in daje direktorici mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ministru k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi.

4. Opis dejavnosti ZAP

Zgodovinski arhiv na Ptuj na podlagi Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in arhivih (Uradni list RS, št. 30/2006, št. 51/2014), Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 86/2006, št. 42/17) ter drugih veljavnih podzakonskih aktov, opravlja strokovne in upravne naloge varstva arhivskega gradiva. Strokovne naloge se nanašajo na javno arhivsko in dokumentarno gradivo, nastalo pri ustvarjalcih na območju, ki ga pokriva arhiv.

Na podlagi sprejete zakonodaje opravlja arhiv v okviru javne službe naslednje naloge:

- vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil javnopravnim osebam v zvezi z dolžnostmi iz 39. člena ZVDAGA, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom;
- pridobivanje, vrednotenje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje, objavlanje arhivskih virov;
- hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva;
- vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva;
- evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu;
- evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb;
- sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje, izvajanje strokovnega nadzora;
- dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov;
- posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom;
- opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom;
- vodi informacijski sistem,
- izdajanje publikacij.

Arhiv kot tržne dejavnosti lahko opravlja naslednje dejavnosti:

- organiziranje prireditve, ki niso vezane na osnovno dejavnost,
- komisijska prodaja (arhivska trgovina).

Poslovne knjige in poročila arhiva morajo zagotavljati spremljanje poslovanja in prikaz izida poslovanja s sredstvi javnih financ in drugimi sredstvi za opravljanje javne službe ločeno od spremljanja poslovanja s sredstvi, pridobljenimi iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu, zagotavljati morajo možnost ocenjevanja namembnosti, gospodarnosti ter učinkovitosti porabe sredstev iz javnih financ.

Arhiv lahko izvaja prodajo blaga in storitev na trgu le, če z njenim izvajanjem zagotavlja najmanj pokritje vseh odhodkov, povezanih s to dejavnostjo.

5. Prostori in oprema

S preselitvijo na novo lokacijo na Vičavo 5, upravlja Zgodovinski arhiv z naslednjimi površinami v stavbi:

Arhivski depoji: 1029, 17 m²

Upravni delovni prostori: 633, 40 m²

Čitalnica: 43, 14 m²

Knjižnica: 34,50 m²

Ostalo: 170 m²

SKUPNO: 1908,40 m²

Septembra 2013 je bila med Ministrstvom za kulturo RS in Mestno občino Ptuj podpisana pogodba o brezplačnem prenosu nepremičnin za bивše prostore na Muzejskem trgu 1 ter objekt št. 11 na Vičavi, na Mestno občino Ptuj. Vsi arhivski depoji so opremljeni s premičnimi arhivskimi regali in 19 kovinskimi regali ter kartotečnimi omarami.

Aprila in maja 2013 smo dobili novo pisarniško opremo, junija 2013 označevalne table. Arhivsko gradivo je tehnično opremljeno (arhivske škatle, predalniki), v vseh depojih so javljalci požara ter detektorji pred izlivom vode. Prezračevanje in uravnavanje primernih klimatskih pogojev v depojih je izključno vezano na klimatsko napravo, ki se nahaja v mansardi objekta. V vseh depojih se nahaja tudi stenski ekran/tipalo, ki beleži trenutno relativno vlago in temperaturo. Vhod v arhivske depoje je zavarovan s kontrolo pristopa (prav tako v ostale prostore). Objekt je tudi nadzorovan s kamero (od zunaj, čitalnica je pod videonadzorom). Za tehnično varovanje in požarno varovanje objekta je sklenjena pogodba s podjetjem Sintal.

Z omenjenimi ukrepi je v arhivu poskrbljeno in zagotovljena visoka varnost zaščite arhivskega gradiva.

6. Število zaposlenih v ZAP in kadrovska politika

Število zaposlenih v ZAP je 12 (9 strokovnih delavcev, hišnik/manipulant, snažilka, poslovna sekretarka). Delo v manjšem arhivu, kot je ptujski, zahteva od strokovnih delavcev prilagodljivost, dopolnjevanje, sodelovanje vseh strokovnih delavcev s čitalniško službo, pisarno za izdajo dokumentov, na področju izvajanja pedagoškega dela... Iz izkušenj v zadnjih letih izhaja, da delovno mesto arhivist za gospodarstvo (prirast novega gradiva v tem oddelku je minimalen, prav tako se krči število ustvarjalcev arhivskega gradiva) kombiniramo z delom na izdaji dokumentov. Decembra 2022 je prišlo do premestitve iz delovnega mesta arhivist v Oddelku za starejše arhivsko gradivo (dr. Dejan Zadravec) na delovno mesto arhivist z

doktoratom v Oddelku za starejše arhivsko gradivo. Decembra 2023 se je upokojil hišnik. V letu 2024 se je upokojila zaposlena na delovnem mestu arhivski tehnik. Ker se obseg del in nalog neprestano povečuje in je potreba po visoko izobraženem kadru nujno potrebna, nam je MK zaradi nujnosti in zagotovitve izvajanja javne arhivske službe na podlagi zaprosila izdalo soglasje za prekvalifikacijo delovnega mesta arhivski tehnik v delovno mesto arhivist. V skladu z novo plačilno reformo so bili konec leta 2024 zaposlenim v skladu z zakonodajo izdani aneksi k pogodbam o zaposlitvi.

V arhivu si prizadevamo za ohranitev delovnih mest, sicer pa je Zgodovinski arhiv na Ptuj primer uspešnega kolektiva, ki odlično deluje na področju varovanja kulturne dediščine, prezentacije le-te v lokalnem in širšem okolju ter sooblikuje doseganje programskih ciljev v posameznem letu.

7. Delovni čas ZAP

Arhivska čitalnica je odprta vse dni v tednu in sicer: ponedeljek, torek, četrtek med 8.00 in 15.00 uro, v sredo od 8.00 do 16.00 ure, petek od 8.00 do 14.00 ure.

Delovni čas pisarne za izdajo dokumentov: ponedeljek 8.00 do 15.00 uro, sredo 8.00 do 16.00 ure, petek 8.00 do 13.00 ure.

V arhivu imamo omogočen dostop za gibalno ovirane osebe z dvigalom.

II. Posebni del

Poročilo o doseženih ciljih in rezultatih v Zgodovinskem arhivu na Ptuj za leto 2024

1. Zakonske in druge pravne podlage delovnega področja:

- Odločba o financiranju, št. 62500-1/2023-3340-9 z dne 21. 12. 2023, odločba št. 62500-1/2023-3340-17 z dne 23. 4. 2024, odločba št. 62500-1/2023-3340-28 z dne 9. 9. 2024;
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj, Uradni list RS, št. 67/03, 30/06 – ZVDAGA, 21/15 in 86/24;
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. list RS, št. 30/2006, št. 51/2014);
- Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. list RS, št. 86/2006, št. 42/17);
- Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (ZAGOPP, Ur. list RS, št. 70/16);
- Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 8/1996);
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP);
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Ur. list RS, št. 45/94, 45/94, 39/96, 39/99 – ZMPUPR, 82/99, 102/00, 52/01, 64/01, 43/06 – ZKoliP, 60/08, 32/09, 32/09, 40/12, 46/13, 106/15, 46/17, 2/17 – popr., 80/18, 160/20, 88/21, 136/22 in 99/24);
- Uredba o upravnem poslovanju, Uradni list RS, št. 9/18, 14/20, 167/20, 172/21, 68/22, 89/22, 135/22, 77/23 in 24/24;
- Strategija in izvedbeni načrt razvoja slovenskega elektronskega arhiva e-Arh.si;
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPdve, 119/21 – ZČmIS-A,

- 202/21 – odl. US, 15/22 in 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23 in 136/23 ZIUZDS);
- Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv, 67/17, 84/18, 204/21, 139/22, 38/24, 48/24 – odl. US in 95/24 – ZSTSPJS);
 - Strateški načrt ZAP;
 - Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C, 203/20 – ZIUPOPdve, 202/21 – odl. US in 3/22 – ZDeb);
 - Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti (Uradni list RS, št. 50/23);
 - Pravilnik o določitvi nadomestila stroškov uporabe, konserviranja in restavriranja arhivskega gradiva in hrambe zasebnega arhivskega gradiva v arhivih, ki opravljajo arhivsko javno službo (Ur. list RS, št. 75/2017);
 - Pravilnik o strokovnih izpitih in pridobivanju strokovnih nazivov na področju varstva arhivskega gradiva (Ur. list RS, št. 33/2017);
 - Pravilnik za valorizacijo oseb zasebnega prava (Ur. list RS, št. 66/2016);
 - Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (Ur. list RS, št. 66/2016);
 - Zakon o varstvu osebnih podatkov ZVOP-2 (Ur. list RS, št. 163/2022);
 - Informacijski varnostna politika ZAP (sprejeto 2016);
 - Splošna uredba EU o varstvu podatkov (GDPR);
 - Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (ReNPK24–31), Uradni list RS, št. 61/24;
 - Drugi podzakonski akti, pravilniki.

2. Strateške usmeritve ZAP

Načrtovane strateške usmeritve Zgodovinskega arhiva na Ptuj, ki izhajajo iz Strateškega načrta 2025-2029, so naslednje:

- prevzemanje javnega arhivskega gradiva;
- materialno varstvo arhivskega gradiva – varovanje in preprečevanje poškodb arhivskega gradiva;
- poznavanje ustrezne zakonodaje, standardov pri delu z ustvarjalci;
- skrb za izdelavno kvalitetnih popisov v ScopeArchiv SJAS;
- objava arhivskih popisov in dostop preko VAČ;
- nadgradnja VAČ in USIP;
- razvijanje in vzdrževanje skupnega sistema e-ARH.si;
- pridobivanje podatkov o izvajalcih javne službe in nosilcih javnega pooblastila, ki še niso določeni kot naši ustvarjalci;
- postopki razglašanja za ustvarjalce, ki izhajajo iz arhivske zakonodaje;
- ozaveščanje ustvarjalcev o pomembnosti ohranjanja gradiva, ki izvorno nastaja v elektronski obliki;
- povečanje števila digitalizatorov;
- digitalizacija prevzetega gradiva na VHS kasetah in CD-jih in presnemavanje na nosilce za dolgotrajno hrambo in ob tem izvedena valorizacija;

- uvajanje varnostnih politik in postopkov ter usposabljanje zaposlenih za varno uporabo sistemov in podatkov;
- vzpostavitev postopkov za odkrivanje in odzivanje na morebitne varnostne incidente;
- sodelovanje z zunanjimi varnostnimi strokovnjaki in dobavitelji storitev za podporo pri varovanju podatkov in zagotavljanju varnosti informacijskih sistemov;
- redno posodabljanje varnostnih mehanizmov in programske opreme za zagotavljanje ustrezne ravni varnosti;
- posodobitev strežniških operacijskih sistemov;
- prirast zasebnega arhivskega gradiva (odkup, darilo);
- promocija pisne arhivske dediščine (v obliki podcastov - v sodelovanju z lokalno televizijo PeTv, samostojno snemanje ...);
- priprava SIP paketov digitalizatorov z potrebnimi vsebinskimi metapodatki (sodelovanje vseh strokovnih delavcev);
- uporaba Virtualne čitalnice ter s tem omogočanje oddaljenega dostopa do eAG (sodelovanje pri izgradnji aplikativne rešitve Virtualna čitalnica ter testiranje rešitve);
- izdelave AIP (arhivskih informacijskih paketov) za prenos digitalnih arhivskih kopij v repository Fedora;
- izvajanje digitalizacije arhivskega gradiva in s tem povezano izobraževanje za pravilno rokovanje s skenerjem in pripadajočimi aplikacijami;
- dostopnost digitaliziranega arhivskega gradiva za ranljive skupine;
- usklajevanje podatkov v registru ustvarjalcev – RegUst;
- uporaba sistema KRPAN za upravljanje z dokumentarnim gradivom (ISUD);
- sprejetje Notranjih pravil;
- omogočiti uporabnikom še večji dostop do pisne kulturne dediščine;
- zagotavljanje kakovostnih storitev in promoviranje arhivskega gradiva;
- razvijanje in širjenje znanj in dobrih praks za posredovanje dediščinskih vrednot;
- skrb za zaposlene, krepitev medsebojnih odnosov;
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih ter spodbujanje ustvarjalnosti znotraj delovnih procesov;
- pozitivna delovna klima;
- možnost zaposlovanja morebitnih novih kadrov;
- Investicije v restavriranje in materialno varstvo arhivskega gradiva na papirju z možnostjo, da bi arhiv sam izvedel manjše posege;
- finančno stabilno poslovanje.

3. Dolgoročni cilji:

- v skladu z arhivsko zakonodajo in s Strategijo e-ARH.si slediti strateškim usmeritvam;
- zaposlenim nujno zagotoviti strokoven razvoj za potrebe prevzemanja elektronskega gradiva od ustvarjalcev;
- sodelovanje vseh slovenskih arhivov pri prilagajanju aplikacije ScopeArchiv potrebam arhivskega klasičnega in digitalnega arhiva;
- upravljanje, vzdrževanje in nadaljnji razvoj sistema e-ARH.si;

- zagotoviti program usposabljanj za šolanje in usposabljanje IT za zaposlene informatike;
- ustvariti eno, skupno in vsem SJAS dostopno IT platformo za vse vrste podpore-baza znanja za izdelane rešitve (predlogi, dobre prakse, projektna dokumentacija, navodila itd.);
- vzdrževanje strojne opreme;
- vzdrževanje in nakup sistemske programske opreme;
- uvajanje in vzdrževanje programske opreme ter računalniških programov za strokovno delo v arhivu;
- spremljanje razvoja na področju računalniške strojne in programske opreme;
- vzpostavitev centralnega upravljanja z varnostnimi kopijami (sistem e-ARH.si in poslovni deli SJAS);
- nabava in implementacija RDP strežnika za zahtevnejše aktivnosti v podatkovni bazi SJAS;
- varnostni pregled sistema e-ARH.si;
- zagotavljati proaktivnost – upoštevati razlike med fizičnim in elektronskim gradivom, ki predstavljajo velike izzive;
- v sodelovanju z ostalimi slovenskimi arhivi zagotoviti in razvijati kakovostne storitve upravljanja s slovensko kulturno dediščino;
- povečati število digitalizacije najbolj ogroženega in uporabljenega arhivskega gradiva;
- urejanje in popisovanje arhivskega gradiva v skupnem arhivskem informacijskem sistemu ScopeArchiv na nivoju združenih dokumentov oz. dokumentov, s čemer bo izboljšana dostopnost do podatkov iz arhivskih fondov in zbirk našim uporabnikom. Z ustvarjanjem kvalitetnih arhivskih popisov bomo prispevali k prostemu dostopu do arhivskega gradiva, ki bogati naše znanje o človeški družbi, spodbuja demokracijo, ščiti pravice državljanov in izboljšuje kakovost življenja;
- digitalizacija avdio video materiala (videokasete), ki ga bomo v prihodnjih letih prevzeli;
- vloga arhivistov kot usposobljenih strokovnjakov z začetnim in permanentnim izobraževanjem, ki služijo svoji družbi s podporo pri nastajanju gradiva, valorizacijo, varstvom ter omogočanjem uporabe tega gradiva;
- izobraževanje delavcev, ki skrbijo za dokumentarno gradivo ustvarjalcev;
- povezovanje s sorodnimi inštitucijami;

4. Poročilo o izvedbi programov, dejavnosti in projektov v letu 2024

V Zgodovinskem arhivu na Ptuj (ZAP) smo v letu 2024 pri delu sledili potrjenemu Programu dela za leto 2024 v skladu z odločbami Ministrstva za kulturo Odločba o financiranju, št. 62500-1/2023-3340-9 z dne 21. 12. 2023, odločba št. 62500-1/2023-3340-17 z dne 23. 4. 2024, odločba št. 62500-1/2023-3340-28 z dne 9. 9. 2024; Mnenje strokovne komisije o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih izhajajoč iz odločbe je bilo, da so bile v programu zajete vse naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA.

Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora

Arhiv	Število obiskov pri javnopravnih osebah	Število izdanih navodil	Število javnopravnih oseb, pri katerih je bil izveden strokovni nadzor
ZAP	47	5	42

Opravljenih je bilo 47 obiskov pri 42 javnopravnih osebah, izdanih 5 pisnih strokovnih navodil. Izven programa je bilo v letu 2024 izvedenih še dodatnih 5 izrednih strokovnih nadzorov z dajanjem pojasnil o dolžnostih, pomoč pri vrednotenju arhivskega gradiva.

V letu 2024 beležimo sodelovanje z 7 lastniki zasebnega arhivskega gradiva - obiski ali telefonski razgovori. Zaradi pomanjkanja kadrov pri JPO in bolniških odsotnosti je nekaj strokovnih nadzorov in prevzemov a.g. ostalo nerealiziranih in preloženih v leto 2025.

Usposabljanje uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo z dokumentarnim gradivom

V letu 2024 smo v skladu s Programom dela izvedli dve usposabljanji/izobraževanji, v prostorih ZAP, 30. maja 2024 osnovno izobraževanje za JPO, število udeležencev je bilo 13. Vsi so tudi pristopili k preizkusu strokovne usposobljenosti in bili pri tem uspešni. 15. oktobra 2024 smo v skladu z arhivsko zakonodajo izvedli dopolnilno strokovno izobraževanje, ki se ga je udeležilo 61 uslužbencev, ki upravljajo z dokumentarnim in arhivskim gradivom, z naslovom »Predpisi s področja varstva arhivskega gradiva« ter »Kako pričiti s postopkom odbiranja, popisovanje in tehnična priprava arhivskega gradiva za predajo v pristojni arhiv« (predavateljice: Katja Zupanič, Monika Čuš, Nataša Majerič Kekec).

Področje usposabljanja uslužbencev javnopravnih oseb smo izpeljali skladno z načrtovanimi cilji.

Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Pridobivanje javnega arhivskega gradiva

Arhiv	Število fondov in zbirk	Spisovno gradivo v tm	Filmi št. naslovo v	Video št. naslovov	Mikrof. št. kolotov	Fotog. št. kosov	Nosilci zvoka št. kosov	Zapisi na ostalih nosilcih št. kosov
ZAP	9	51,9 tm.	/	/	/	/	/	3 datoteke (4617 KB)

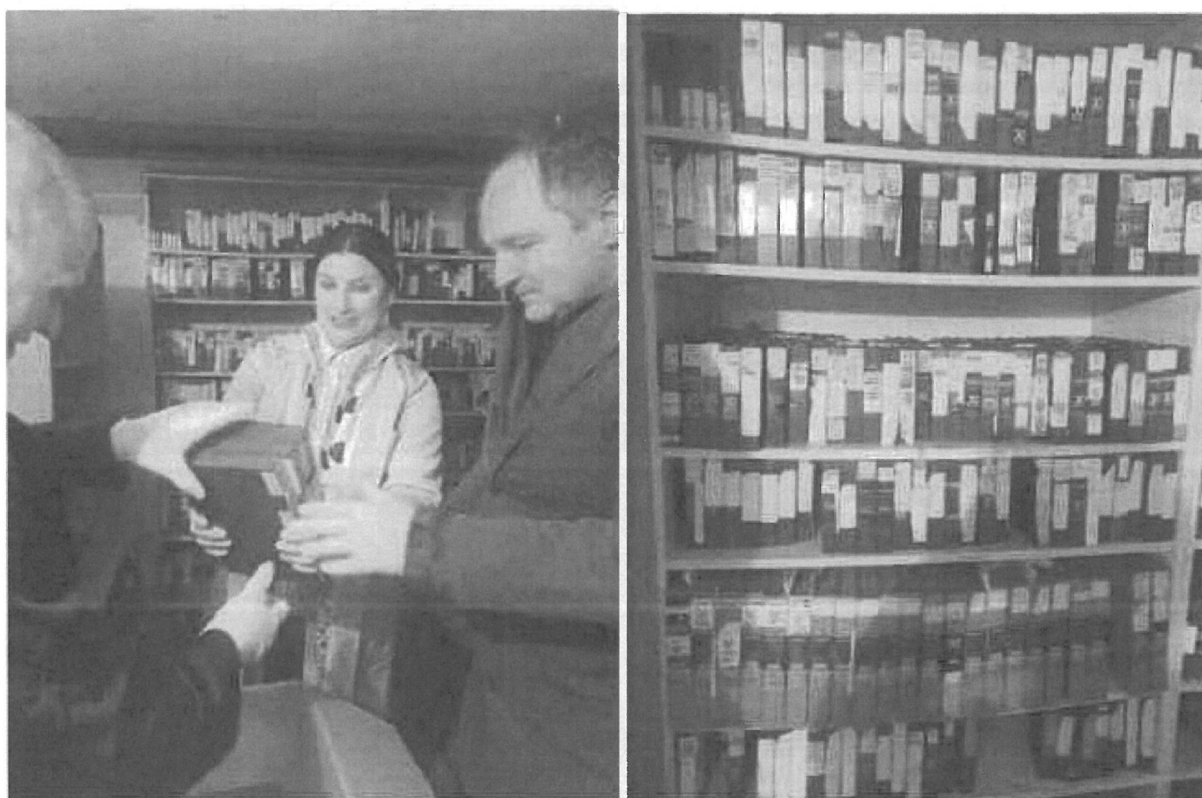
Pridobivanje zasebnega arhivskega gradiva

Arhiv	Število fondov in zbirk	Spisovno gradivo v tm	Filmi št. naslovov	Video št. naslovov	Mikrof. št. kolotov	Fotog. št. kosov	Nosilci zvoka št. kosov	Zapisi na ostalih nosilcih št. kosov
ZAP	6	2 tm.	/	1.948 video kaset – različni formati	/	Okoli 65.053 datotek digitalnih fotografij in 1507 razglednic	/	315 CD 57 DV CAM

Skupaj v letu 2024 je bilo prevzetega 54 tm arhivskega gradiva. Ustvarjenih je bilo 6 novih arhivskih fondov, 9 arhivskih fondov je bilo s prevzemi dopolnjenih, Skupaj 16 prevzemov arhivskega gradiva. Pet

lastnikov je gradivo arhivu podarilo oz. ga imamo v depozitu, en odkup - razglednice (2 tm spisovnega gradiva, 1507 kosov razglednic, depozit: 1.948 video kaset/različni formati, 315 CD in 75 DVCAM). **Skupno število fondov v ZAP je naraslo na 678.**

Izpostaviti gre pridobitev gradiva ptujskega zgodovinarja in zbiratelja Franca Goloba, 18 albumov razglednic Ptuja, s katerimi smo obogatili zbirko razglednic. V dar smo prejeli gradivo znanega ptujskega pokojnega fotografa Srdana Mohoriča - okoli 65.000 njegovih digitalnih fotografij. Prevezli smo tudi zelo bogato digitalno oz. avdiovizualno gradivo Tinčka Ivanuše, nadvse pomembno za ptujsko zgodovino. V prvi fazi smo poskrbeli za ustrezno materialno varnost tega gradiva, ker potrebuje posebne pogoje za hrambo. Gre tudi za gradivo na različnih nosilcih iz zgodnjih osemdesetih let prejšnjega stoletja, to so VHS-kasete, CD-ji. Vse to bo v prihodnjih letih potrebno pretvoriti v medijsko obliko, ki bo dosegljiva uporabnikom. Cilji so bili izpolnjeni.

Prevzem video gradiva na domu g. Tinčka Ivanuša, marec 2024

Uporaba arhivskega gradiva

Delo po javnem pooblastilu:

Arhiv	Št. uporabnikov v znan.-raz. namene	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa	Št. izdanih potrdil oz. overjenih prepisov
ZAP	376	405	318

Število vlog od 01. 01. 2024 do 31. 12. 2024: 405 (pri nekaterih vlogah je več zahtevkov)

Denacionalizacija: /
 Žrtve vojnega nasilja: /
 Vojna škoda: /
 Šolanje: **27 %**
 Delovna doba: **6 %**

Državljanstvo: /
 Gradbene zadeve: **43 %**
 Premoženjskopravne zadeve: **22 %**
 Ostalo: **2 %**

Število reprodukcij arhivskega gradiva za potrebe uporabnikov v letu poročanja (uporabniške kopije)

Vrste reprodukcij za uporabnike	Število kopij oziroma posnetkov
Fotokopije	83
Fotografije	4.615
Mikrofilmski posnetki	/
Digitalizirani posnetki	2.927
Ostalo	/

Trinajstim (13) osebam, javnim ustanovam je za potrebe uporabe gradiva za razstave in prezentacije čitalniška služba izdala 333 dokumentov.

Strokovna obdelava arhivskega gradiva

V strokovni obdelavi - izdelava arhivskih popisov, inventarjev, dopolnitev zaradi prevzemov a.g., drugih pripomočkov... je bilo **30 arhivskih fondov in 7 arhivskih podfondov in serij** (podrobneje Vsebinsko poročilo za leto 2024, priloga). Popisi so se izvajali v programu ScopeArchiv na nivoju serij, združenih dokumentov in dokumentov, izjemoma v programu Exell. V vrednotenju javnega a.g., izločanje in odbiranje ob strokovni obdelavi je bilo vključenih **5 arhivskih fondov**. Popisovanje je potekalo s pomočjo programskega orodja ScopeArchiv na vseh nivojih popisovanja, zaključene popisne enote so takoj po objavi dostopne uporabnikom preko Virtualne arhivske čitalnice – VAČ.

Na nivoju ZAP je bilo leta 2024 v podatkovno bazo slovenske javne arhivske službe (SJAS) ScopeArchiv vnesenih 22.146 popisnih enot, 401.652 povezav med popisnimi enotami in deskriptorji po nivojih, 516.721 vnosi v modul povezave popisne enote s tehničnimi enotami, 48.251 povezav med klasifikacijo in popisnimi enotami, 2.807 povezav med referencami in popisnimi enotami po nivojih, 35.427 zapisov na nivoju SJAS v modulu tehnične enote, 8.787 zapisov na nivoju SJAS v modulu lokacije, 4.980 zapisov na nivoju SJAS v modulu dossier.

Podatki v zvezi z dostopnostjo in možnostjo uporabe popisanega arhivskega gradiva

Število zapisov v ZAP glede na status v delu: 22.259, status zaključeno: 413.455, skupaj 435.714 zapisov.

Strokovna dela in aktivnosti na področju informatizacije arhiva, zajeti podatki v sistemu SJAS za obdobje 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024

Zapisov o:	2021	2022	2023	2024	PRIRAST 2024
skupini fondov	152	152	152	152	0
fondih	648	650	658	667	9

podfondih	131	133	137	137	0
serijah	6.668	6.874	7.062	7.198	136
podserijah	20.649	21.795	24.577	25.945	1.368
združenih dok.	226.743	237.129	244.834	254.269	9.435
dokumentih	110.912	123.830	136.147	147.345	11.198
SKUPAJ	365.904	390.564	413.568	435.714	22.146

Tabela 1: Prirast zajetih popisnih enot v bazo ZAP po nivojih v letu 2024, vir: Poročilo o zajetih podatkih v sistemu SJAS za obdobje 1.1.2024 do 31.12.2024

Hramba in materialno varovanje arhivskega gradiva

V letu 2024 se je izvajalo čiščenje gradiva (odstranjevanje sponk, dvojnikov, plastičnih map...), tehnične enote novo prevzetega arhivskega gradiva so bile opremljene z novimi nalepkami. Na poškodovanem gradivu, ki je bilo v strokovni obdelavi, smo zvedli enostavne restavratorske posege (lepljenje s posebnim trakom).

Vsa dela so bila opravljena v skladu z zastavljenimi cilji.

Digitalizacija arhivskega gradiva

V letu 2024 je nastalo 7.882 digitalizatorov spisovnega gradiva, 4.604 digitalizatorov fotografij in razglednic, + presnetih 25 zgoščenk, 5 VHS kaset, 1762 datotek, 395 map, skupaj 12.486 digitalizatorov.

Po zagotovitvi čim večje dostopnosti fondov in zbirk, ki jih hrani arhiv, so bile izvedene naslednje aktivnosti na področju digitalizacije:

- projekt digitalizacije Dajnkove kronike, 3 knjige
- digitalna rekonstrukcija fotografa Johanna Winklerja
- digitalizacija dela gradiva fonda SI_ZAP/0005, Mestna občina Ptuj
- za hitrejšo iskanje po digitalizatih so se za posamezno delovodno številko spisa izdelali bookmarki na PE
- Pretvorba digitalizatorov iz arhivske kopije TIFF 600 DPI v ogledno kopijo JPG, kopiranje na SJAS direktorij – 746 fotografij (Damjan Lindental).
- Za hitrejšo iskanje po digitizatih so se za posamezne delovodne številke spisa izdelali bookmarki na PE, izdelava in izvedba Damjan Lindental (podrobneje poglavje 8.6.)
- Izvozi fondov s podrejenimi popisnimi enotami za potrebe preverjanja pravopisnih napak. Posamezni fond z podrejenimi popisnimi enotami je bil izvožen v excell datoteko, nato pa so bili EP Signatura, Naslov in Vsebina PE preneseni v word, kjer se je pregledal dokument z črkovalnikom. V primeru zaznanih napak, je vsak skrbnik fondov prejel posamezen fond za odpravo napak.
- SI_ZAP/0530/019/001, serija Dekanija Velika Nedelja Knjiga št. 1,2,3, arhivska kopija TIFF 600 DPI, izdelava oglednih JPG posnetkov, obrezovanje posnetkov in združevanje v PDF/A format 200
- Varnostno kopiranje VHS kaset
- Presnemavanje iz CD (videogradivo – informativne oddaje TV Ptuj, avtor Tinček Ivanuša)
- Odprava napak podvojenih signatur in dodeljevanja škatel v programu ScopeArchiv

- Ureditev lokalnih klasifikacij v programu ScopeArchiv
- Ureditev izpisov nepovezanih zapisov o fondih in zbirkah z zapisi klasifikacijske sheme
- Pravopisni popravki, dopolnjevanja, uvozi popisov v skupno SJAS bazo ScopeArchiv

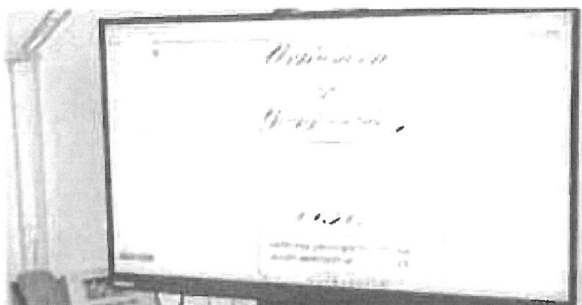
Na področju obdelave arhivskega gradiva in njegove dostopnosti smo dosegli zastavljene cilje in jih v določenih delih presegli, z redakcijami popisov in dodajanjem digitalizacij pa dosegli, da lahko uporabniki dostopajo do arhivskega gradiva na daljavo preko VAC.

Ptuj • Nove pridobitve Zgodovinskega arhiva Ptuj

Digitalizirali Dajnkovo kroniko

V Zgodovinskem arhivu Ptuj, kjer trenutno hranijo nekaj več kot štiri kilometre arhivskega gradiva, so letos pridobili nekaj arhivskih dragocenosti javnopravnih in privatnih oseb, ki je za ptujsko zgodovino izredno pomembno.

»Resnično smo veseli, da smo pridobili gradivo znanega ptujskega zbiratelja Franca Goloba, 18 albumov razglednic Ptuj, s katerimi smo obogatili zbirko razglednic. Od žene znanega ptujskega fotografa Srdana Mohoriča smo pridobili okoli 65.000 njegovih digitalnih fotografij. Prevzeli smo tudi zelo bogato digitalno oz. avdiovizualno gradivo Tinke Ivanuš, nadse pomembno za ptujsko zgodovino. V prvi fazi smo poskrbeli za ustrezno materialno varnost tega gradiva, ker potrebuje posebne pogoje za hranjenje. Gre tudi za gradivo na različnih nosilcih iz zgodnjih osemdesetih let prejšnjega stoletja, to so VHS-kasete, CD-je. Vse to bo treba spraviti v medijsko obliko, ki bo dosegljiva uporabnikom, pri čemer avtorske pravice ostajajo Tinki Ivanuš. Izpostavila pa bi tudi digitalizacijo Dajnkove kronike, ki smo jo opravili letos junija v okviru naše javne službe, na kar smo izjemno ponosni. Naš sodelavec Damjan Lindental je na našem knjižnem skenerju digitaliziral 2050 strani vseh treh knjig v kvaliteti arhivske kopije. Lahko se pohvalimo, da je ta kronika že dostopna uporabnikom preko naše arhivske virtualne čitalnice, in sicer kot ogledna kopija. To je enkratni vir za cerkveno in kuljevno zgodovino,« je Katja Zupanč povzela nekatere nove pomembne pridobitve arhivskega gradiva.

V Zgodovinskem arhivu Ptuj so digitalizirali Dajnkovo velikomedijsko kroniko, ki je ena najpomembnejših in najbogatejših zbiranj kronik na Slovenskem. Obsega tri sečnizma v novejšini napisane knjige, o katerih najdemo številne zgodovinske podatke o kraju, krčnikih, cerkvi, njeni oprepi in župnijah v dekani Veliča Nedelja ter tudi o prebivalcih. Kronika je že dostopna uporabnikom preko arhivske virtualne čitalnice.

Kazenski spisi, ki bodo odprti šele čez leta

Letos so prevzeli že precej gradiva tudi od javnopravnih oseb: julija 23 arhivskih skatel ali 23 tekočih

metrov arhivskega gradiva. Okrog znanega državnega tožilstva na Ptuj. Gre za večinoma nedostopno gradivo, ki bo skladno z zakonom o varstvu dokumentiranega in arhivskega gradiva ter arhivski dostopno šele 75 let po nastanku. To so predvsem kazenske zadeve, ki so bile kasneje predložene sodišču v postopek.

Od Uprave enote Ptuj so prev-

zeli arhivsko gradivo, invalidnske zadeve vojni in rimodobnih vojaških veteranov ter žrtev fašističnega nasilja. »Gradivo je zanimivo, saj iz njega izvirajo vse, kar se je zgodilo v našega območja boni in na kateri strani v času prve ali druge svetovne vojne in kje so kasneje služili vojaški rok, kakšne poškodbe so se zgodile v JLA, kakšne rane in bolezni so jih pestile ipd. Trenutno

Katja Zupanč, direktorica ZA Ptuj: »Veseli smo, da smo letos obogatili arhivsko gradivo, pridobili za ptujsko zgodovino izredno pomembno arhivsko gradivo javnopravnih kot tudi privatnih oseb.«

pa se odbija in pripravlja arhivsko gradivo še pri nekaterih javnopravnih osebah: v več osnovnih šolah, Zdravstvenem domu Ptuj, Območni gasilski zvezi Ptuj, Mestnem gledališču Ptuj, Domu upokojencev Ptuj, Poljaškem muzeju Ptuj - Ormož in Društvu Sonček. Gradivo odbirajo tudi v MO Ptuj in Občini Videm. Potekajo pa tudi dogovori o začetku odbiranja arhivskega gradiva z Gimnazijo Ptuj, Centrom Sonček - Zvezo društev za cerebralno paralizo Slovenije (enota VDC Ptuj), Društvom slepih in slabovidnih Ptuj ter društvom Ars Vitae.

Direktorica Katja Zupanč se

trenutno posveča pripravi strateškega načrta z opredelitvijo ciljev za obdobje 2025-2029. Tudi v ta načrt bodo vpisali potrebo po ureditvi mra restavratske delavnice, ki jo potrebujejo za kakšno manjšo popravilo. Osrednji cilj pa je stalnica, da bi javnost lahko dostopala do čim več arhivskega gradiva. Priznati si želijo tudi mlajše generacije, spodbuditi večje zanimanje za zgodovino kraja, prednikov ter da bi vsi skupaj izboljšali odnos do arhivskega gradiva, svoje preteklosti oziroma zgodovinskega spomina.

MG

Ostala dela v zvezi hrambo arhivskega gradiva oziroma z izboljšanjem materialnega varstva arhivskega gradiva

- dnevno spremljanje in prilagajanje klimatskih parametrov v depojih, - povprečna temperatura 18 stopinj in vlaga 52% v vseh depojih, kar je nek optimum med ekonomičnostjo in zahtevami IFLA-e.
- izdelava uporabniških kopij večjih sklopov iz posameznih fondov in zbirk za potrebe uporabe v čitalnici in s tem posledično izboljšanje materialnega stanja, ker digitalizirano gradivo ni v vsakdanji uporabi.
- izločanje dvojnikov, odstranjevanje kovinskih sponk iz gradiva, ki je bilo v strokovni obdelavi.

Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini:

Naziv ustanove, kraj, država. Cilj evidentiranja*	Fondi, na katerih se je opravljalo evidentiranje	Trajanje (št.del. dni) in datum	Ime in priimek udeleženca
Deutschordenszentralarchiv, Wien, Österreich * Popis neznanega spisovnega gradiva, zadevajočega komendo Velika Nedelja	Komende Gross Sontag	(10) 3. 6.–7. 6. in 30. 9.– 4. 10. 2024	Dejan Zadravec

Stanje knjižničnega gradiva v ZAP

	Arhiv	Knjige- št. enot	Periodične publikacije
Stanje 31.12.2024	ZAP	5785 +2147*	5413
Pridobljeno v letu 2024	ZAP	12 (nakup, dar, knjige iz prevzemov)	125

*Plojeva knjižnica (knjige niso popisane v sistemu COBISS).

Interna Knjižnica ZAP je namenjena uporabi knjižničnega gradiva za strokovno delo zaposlenih in kot pripomoček za delo v čitalnici za uporabnike.

Posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom

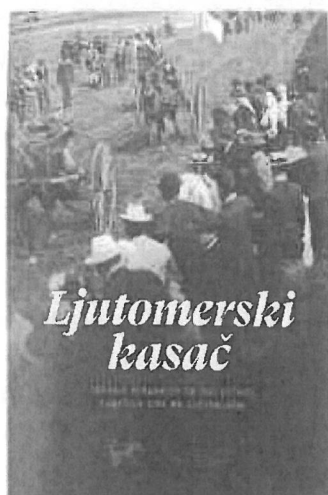
V letu 2024 smo izvedli 22 učnih ur za osnovnošolce in dijake s predstavitvijo arhiva in vpogledom v arhivska skladišča. Za dve skupini osnovnošolcev iz prve triade smo izvedli dramatizacijo knjige »Miška Mica v arhivu«. Ob tem omogočimo enkratno doživetje spoznavanja osnov arhivske terminologije ter prikaz arhivskega dela in ohranjanja pisne kulturne dediščine preko pripomočkov (pečat, listina, bombažne rokavice, arhivska škatla...). Čeprav arhiv ni pedagoška institucija, je dejstvo, da lahko zgolj s tovrstno dejavnostjo krepimo zavedanje o pomenu arhiva v kontekstu celotne družbe. Kdo smo, kaj smo in kaj bi sploh radi? Nič ni bolj povezano z iskanjem poti, bodisi lastne bodisi kolektivne identitete, kot prav arhivi in njihova dejavnost. **Ko se tega zavedajo že otroci, smo na najboljši poti, da bodo bodoče generacije arhiv prepoznale kot kredibilno institucijo, ki družbi ponuja verodostojen pogled, tako v smislu boljše retrospektive kot perspektive.**

V novembru 2024 je Zgodovinski arhiv na Ptuj obiskal češki veleposlanik, g. Jiří Kuděla. Na obisk smo se v ZAP dobro strokovno pripravili. Katja Zupanič je veleposlaniku predstavila zgodovino arhiva, Zadravec Dejan pa je pripravil izbor gradiva, ki se nanaša na Česko in ga hranimo v ZAP. Veleposlanik je nad gradivom izrazil veliko navdušenje in interes po nadaljnjem raziskovanju v ptujskem arhivu.

Češki veleposlanik g. Jiří Kuděla v Zgodovinskem arhivu na Ptuj, 6.11.2024

Pri preučevanju strokovnih vprašanj, raziskovalni dejavnosti in strokovnem izpopolnjevanju so bili zastavljeni cilji doseženi. Število predavanj, namenjenih javnosti je bilo 17. Zaposleni smo se v letu 2024 udeležili (11) strokovnih izobraževanj in delavnic, ki so v naši stroki nujno potrebna. Čeprav nimamo statusa raziskovalne institucije, je strokovnim delavcem omogočeno tudi raziskovalno delo. Z dvema referatoma iz ZAP (Monika Čuš, Katja Zupanič) smo sodelovali na strokovnem simpoziju ob 150. letnici kasaških dirk na Slovenskem, ki je bil septembra 2024 v Križevci pri Ljutomeru. Oba prispevka sta bila objavljena tudi v Zborniku, katerega urednica sem bila Katja Zupanič. Zgodovinski arhiv na Ptuj je zaslužen, da so v Kasaškem klubu Ljutomer javnosti pričeli prikazovati bogato zgodovino iz zapuščine prleških rejcev kasaških konj in prirejanja kasaških dirk. Na osnovi strokovne zasnove prikaza preteklosti je Kasaški klub Ljutomer ob strokovni pomoči ZAP ob 120-letnici pripravil razstavo v galeriji Ante Trstenjaka v Ljutomeru, ob 130-letnici pa premično razstavo v Ljubljani, Lukavcih, Ormožu in Ljutomeru. Največji dosežek je bila postavitve Muzeja Ljutomerski kasač na hipodromu v Ljutomeru, ki je odprl svoja vrata leta 2012. Za izvrstno sodelovanje, podporo in strokovno opravljeno delo se je KK Ljutomer Zgodovinskemu arhivu Ptuj zahvalil v letu 2024 s posebnim priznanjem ob 150-letnici prvih dirk na naših tleh.

Zbornik 12. referatov na 221 straneh, ob 150. letnici kasaških dirk na Slovenskem »Ljutomerski kasač«, je uredila Katja Zupanič

Zaposleni bomo tudi v prihodnje nadaljevali aktivnosti na raziskovalnem področju, saj je raziskovalno delo obvezna dejavnost arhivistov, zlasti na področjih, ki so neposredno povezana s strokovno obdelavo arhivskega gradiva, publiciranjem in pripravi razstav ter evidentiranja arhivskega gradiva v tujini, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence. Preko medijev smo tudi v letu 2024 uspešno popularizirali naše delo in dejavnost (intervjuji za radio in televizijo, vodstva po razstavah, prispevki za Radio SLO in TV SLO 1, Štajerski tednik, Radio Prelek Ormož ...), v arhivu smo v sklopu dogodkov – ob kulturnem dnevu, mednarodni dan arhivov, dan odprtih vrat... izvedli javna vodstva (predstavitve arhiva, vodenje po razstavi), decembra smo »Ta veseli dan kulture« izvedli javno predavanje Dejana Zadravca: »Ptujski fotograf Winkler in digitalna rekonstrukcija«. Dejan Zadavec je bil tudi urednik izdaje Virov – publikacije ADS z naslovom »Ptujška minoritska kronika patra Ludvika Pečka iz leta 1861«, avtorja dr. Branka Vnuka iz PMPO. Kronika je danes hranjena na najmanj štirih lokacijah: v Pokrajinskem arhivu Maribor, v Štajerskem deželni arhivu v Gradcu, nekaj ga je v Zgodovinskem arhivu na Ptuj, za vzorec pa ga je ostalo v tukajšnjem minoritskem samostanu. Predstavitve je bila maja 2024 v minoritskem samostanu na Ptuj.

Prufj = Pruska minoritetska kronika Ludvika Frečka iz leta 1861

V referatarni memorijalnega znanstvenca na Ptuju se moja predstavitelja publikirane Ptujske memorizirane kronike samo za rednega bibliotekarja Ludvika Pečeta iz leta 1861, avtorja kronike Vasilja, ki je ostal kot de. zvezek v zbirki Vasi leta 2023. Znanostna Ptujske memorizirane kronike pastir Ludvika Pečeta iz leta 1861 je danes keranje na najmanj šestih lokacijah: v Poljskem pri kraju Idrija, v Slovenskem delu arhive v Ljubljani, nekaj ga je v Zagrebem arhive na Ptuju, za znanje pa ga je ostalo v nekaterih muzejih na mestu.

[illegible]

Books Vied over the publishing. David Zaslavsky, chair, is Adjunctive
writing. Books Vied, 20 Peter Allan Kay

**Pečko – eden izmed pomembnih
ptujskih zgodovinarjev**

[illegible]

46. ruezek zburke Viri

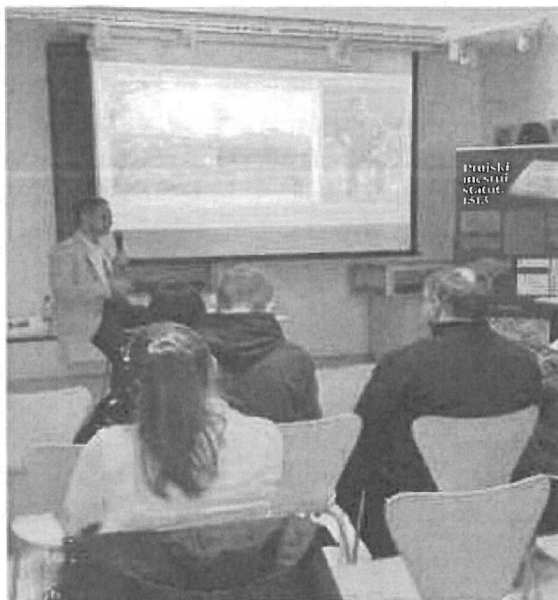
[illegible]

1. *Introduction*
 2. *Methodology*
 3. *Results*
 4. *Discussion*
 5. *Conclusion*
 6. *References*
 7. *Appendix*
 8. *Index*
 9. *Table of Contents*
 10. *Table of Figures*
 11. *Table of Tables*
 12. *Table of Equations*
 13. *Table of Symbols*
 14. *Table of Abbreviations*
 15. *Table of Acronyms*
 16. *Table of Initials*
 17. *Table of Symbols*
 18. *Table of Abbreviations*
 19. *Table of Acronyms*
 20. *Table of Initials*

Od prepisa do knjižne oblike

[illegible]

Štajerski tednik, junij 2024

javno predavanje dr. Dejana Zadravca, 3.12.2024 v ZAP

S strokovnimi nasveti, izborom gradiva in člankoma o rodbinah Winkler in Frank, je dr. Dejan Zadravec soustvarjal pri nastajanju prispevkov o nemških družinah, ki so nekoč živele na Ptuj. **Familiengeschichten aus Pettau** (ur. Ehrenfried Machalka, Graz). Predstavitev knjig je bila na ptuj v

hotelu Mitra, marca 2024. Tudi sicer smo uspeli navezati odlične stike z Avstrijskim društvom Landschaft der Deutschuntersteirer, v obliki izmenjave digitalizacije gradiva, ki se mdr. nanaša na člane ptujskih rodbin nemške nacionalnosti, ki so po koncu druge svetovne vojne zapustili Ptuj.

Odličen rezultat čezmejnega sodelovanja je tudi razstava in katalog »Vino na meji/Vino na granici«, s katero smo gostovali od februarja do maja 2024 v Grajski pristavi Ormož. Projekt je klic k spoznavanju virov in klic k spoznavanju arhivov. Skozi predstavljen mozaik odbranih vinskih impresij ponujamo vpogled v izredno bogato pisno kulturno dediščino, kjer se skriva nešteto zanimivih podatkov. Razstavo na 20 panojih spremlja slikovno bogato opremljen katalog. Razstava se seli po različnih krajih v Sloveniji in na Hrvaškem ter popestri številne dogodke.

Zgodovinski arhiv na Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj Ormož, Filozofska fakulteta Maribor, Društvo General Maister Ptuj smo v Maistrovem letu 2024 na ptujski mestni tržnici pripravili razstavo na prostem o življenju in delu tega velikega domoljuba. Na slavnostni akademiji, ki je bila novembra 2024 smo prejeli priznanje za sodelovanje pri delovanju društva.

Na svetovni dan geodetov, 21.3.2024 smo v Zgodovinskem arhivu na Ptuju odprli občasno razstavo o geodeziji na Slovenskem »*Vsak milimeter šteje: geodezija na Slovenskem skozi čas*«. Razstavo je pripravil Tehniški muzej Slovenije (TMS) v sodelovanju z Geodetsko upravo RS, Zvezo geodetov Slovenije ter Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Oddelkom za geodezijo. Na ogled je bila v galerijskem hodniku ZAP do januarja 2025. V sklopu razstave smo ob dnevu odprtih vrat izvedli javno vodstvo s predavanjem o geodeziji -vodil Jožef Dajnko, vodja Območne geodetske uprave Ptuj.

V Hotelu Mitra na Ptuju je bila septembra in oktobra 2024 ponovno na ogled postavili arhivsko razstavo »Metamorfoze delov ptujskega mestnega jedra v zadnjem stoletju«, ki je nastala s sodelovanjem Zgodovinskega arhiva na Ptuj, fotografa Borisa Fariča iz Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož in umetnika Aleksandra Fenosa. Prvič je omenjena razstava luč sveta ugledala že konec leta 2020, v času covida, v razstavnem hodniku Zgodovinskega arhiva na Ptuj. Primerjava fotografij, posnetih v več kot stoletnem razmaku, vizualno zelo natančno prikazuje gradbeni razvoj ptujskega mestnega jedra, spremni tekst pa ta proces natančneje razlaga oziroma opisuje. Umetniški dodatek in protiutež zgodovinski in arhitekturni vsebini razstave pa slikovito predstavljajo originalne risbe (ogljene na papirju) nekdanjih podob Ptuja, ki jih je natančno narisal priznani ptujski likovni umetnik Aleksander Fenos.

Ostale razstave, ki jih je pripravil ZAP v prejšnjih letih in so še zmeraj na ogled: Fürsti, Pet generacij ptujskih meščanov in veletrgovcev z vinom/Familie Fürst, Pettau-Bürger und Weingroßhändler in fünf Generationen, avtor Dejan Zadravec, Fürstova hiša Ptuj, »Kino je vedno dobra ideja«, 120 let od prve kinopredstave na Ptuj, skupna razstava Zgodovinski arhiv na Ptuj in Mestni kino Ptuj, avtorici razstave Katja Zupanič, Mateja Lapuh (Center interesnih dejavnosti Ptuj- CID), Gledališka ustvarjalnost na Ptuj (od 18.stoletja do danes), ob 25-letnici Mestnega gledališča Ptuj, Nataša Majerič Kekec, soavtor Sandi Žuran (MGP), galerija Mestnega gledališča Ptuj.

Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved

Zgodovinski arhiv na Ptuj je sodeloval v projektih, kjer smo zaposleni prispevali svoja znanja in izkušnje in doprinesli k napredku arhivske stroke (področje informatike) in promocije pisne kulturne dediščine. Sodelovali smo v čezmejnih projektih (Avstrijsko društvo Landschaft der Deutschuntersteirer), projekt »Ljutomerski kasač«, projekt Ormoški meščani do vpada Krucev leta 1704, projekti na področju informatizacije in informatike v sklopu E-Arh. V Zgodovinskem arhivu na Ptuj smo v skrbi, da se ohrani

pisna kulturna dediščina in da bo le-ta dostopna javnosti, s privolitvijo lastnika gradiva -priorjem g. Boštjanom Kotarjem, v skladu z arhivskimi standardi poleti 2024 izvedli »projekt digitalizacije Dajnkove kronike«. Z arhivskim skenerjem smo bile digitalizirane vse 3 knjige Dajnkove kronike, ki je enkratni vir za cerkveno in krajevno zgodovino. Digitalizate smo uvrstili v Zbirko digitaliziranega arhivskega gradiva, signatura SI_ZAP/0530/019/001, serija Dekanija Velika Nedelja in so javno dostopni preko Virtualne arhivske čitalnice na spletu. Zaposleni so se posvečali izzivom arhivistike, mdr. preučitvi hrambe video kaset in postavitve izhodišč za nadaljnjo strokovno delo z video materialom.

Strokovni članki in prispevki zaposlenih v letu 2024:

- **Čuš, Monika.** Povezava ljutomerskega kasaškega kluba z jugoslovanskimi republikami in s tujino skozi zgodovino, v: Zupanič, Katja (ur.) Ljutomerski kasač – zbornik referatov ob 150-letnici kasaških dirk na Slovenskem. Ljutomer: Kasaški klub Ljutomer, 2024, str. 83 – 111, ilustr. ISBN978-961-96754-0-3 [COBISS.SI-ID 206158339]
- **Jambrek, Aleš.** Posvetovanja in zborovanja Arhivskega društva Slovenije skozi čas – poizkus kratkega povzetka več kot 60-letnega dela slovenske arhivske stroke skozi prizmo zborovanj, publikacija Arhivi, letnik 47, št. 1, str. 57 – 78, ISSN 0351-2835.
- **Zadravec, Dejan.** Zbirka Viri 2004-2024. Arhivi: glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije. 2024, letn. 47, št. 1, str. 121-127, ilustr. ISSN 0351-2835. [COBISS.SI-ID 209788931].
- **Zupanič, Katja.** Pregled delovanja in dejavnosti društvo “Kolo jahačev in vozačev v Ljutomeru” v tridesetih letih 20. stoletja, v: Zupanič, Katja (ur.) Ljutomerski kasač – zbornik referatov ob 150-letnici kasaških dirk na Slovenskem. Ljutomer: Kasaški klub Ljutomer, 2024, str. 53 - 81, ilustr. ISBN978-961-96754-0-3 [COBISS.SI-ID 206158339]
- **Zupanič, Katja,** priprava in izdelava Strateškega načrta ZAP 2025 - 2029

Cilji so bili doseženi.

Informatizacija arhiva

Aktivnosti so bile usmerjene v podporo delovanja podatkovne baze SJAS, sistema Krpan, v določenih delih smo izvedli nadgradnjo infrastrukture.

Naloge, ki so se opravljale v okviru varovanja podatkov in zagotavljanja varnosti informacijskih sistemov:

- spremljanje delovanja sistema in odpravljanje morebitnih težav
- posodabljanje programske opreme in sistemskih komponent
- izvedba rednih varnostnih kopij podatkov in preverjanje njihove veljavnosti
- optimizacija delovanja sistema in izboljšave učinkovitosti
- preverjanje združljivosti sistema z drugimi sistemi in aplikacijami
- analiza dnevnikov in nadzornih sistemov za zgodnje odkrivanje in odpravo morebitnih težav ali varnostnih tveganj.
- izvedba testiranja obremenitve na ključnih komponentah infrastrukture za zagotovitev njihove zanesljivosti pod povečanimi obremenitvami.
- usklajevanje z razvojno ekipo za implementacijo novih funkcionalnosti, ki zahtevajo spremembe ali nadgradnje virtualne infrastrukture

Ob tem smo izvedli tudi posodobitve sistema, ki so prinesle nove funkcionalnosti in izboljšave. V okviru vzdrževanja smo tudi izvedli testiranje sistema, da smo preverili njegovo delovanje in zanesljivost. Ob tem smo na področju IT opravili številne naloge.

Varovanje podatkov in zagotavljanje varnosti informacijskih sistemov sta pomembni nalogi na področju IT, ki sta namenjeni zaščiti podatkov in sistemov pred neželenimi dostopi in morebitnimi kibernetскими napadi. V okviru tega so bile opravljene naloge:

- sprejemanje ukrepov za zaščito podatkov, kot so varnostne kopije, šifriranje podatkov, uporaba varnostnih protokolov in podobno
- nadzor nad dostopi do podatkov in sistemov ter uvajanje ustreznih varnostnih mehanizmov, kot so gesla, avtentikacija in avtorizacija
- sledenje in spremljanje varnostnih dogodkov in napak ter sprejemanje ukrepov za odpravo težav
- uvajanje varnostnih politik in postopkov ter usposabljanje zaposlenih za varno uporabo sistemov in podatkov
- vzpostavitev postopkov za odkrivanje in odzivanje na morebitne varnostne incidente
- Sodelovanje z zunanjimi varnostnimi strokovnjaki in dobavitelji storitev za podporo pri varovanju podatkov in zagotavljanju varnosti informacijskih sistemov
- Redno posodabljanje varnostnih mehanizmov in programske opreme za zagotavljanje ustrezne ravni varnosti

Zaradi vse večjega števila zunanjih diskov, kjer smo hranili arhivske kopije digitaliziranega gradiva in razpršenosti teh digitizatorov, smo se odločili izdelati varnostno kopijo teh digitalizatorov na QNAP diskovnem polju velikosti 50 TB. Tik pred koncem leta smo napravo tudi implementirali v naš informacijski sistem, združili z aktivnim direktorijem, dodelili uporabniške pravice, da bomo v letu 2025 prenesli vse TIFF-e na eno mesto, od koder bodo arhivisti lahko dostopali do teh digitalizatorov.

Izvedena je bila tudi nabava licenc za novo antivirusno programsko orodje. Z izvedbo tega projekta, ki ga je v celoti financiralo Ministrstvo za kulturo, smo odpravili ranljivost zastarelih strežniških operacijskih sistemov, nadgradnjo delovnih postaj in implementacijo začasne rešitve manjkajočega varnostnega kopiranja arhivskih digitalizatorov na oddaljeni lokaciji.

Izobraževanja zaposlenih

Zaposleni so pridobivali številna dodatna znanja na različnih področjih. Udeležili so se 11 izobraževanj, delavnic s področja kibernetiske varnosti, Cobiss, Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, izobraževanje o obdelavi osebnih podatkov, prenova plačnega sistema javnega sektorja.

Sklep

Strokovna komisija je v mnenju o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih zapisala, da so v Programu dela Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2024 zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA, da so upoštevane prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2024. V programu so bili jasno opredeljeni letni cilji, zato je skupna ocena, da je program zelo kakovosten. V letu 2024 so bile opravljene tudi nekatere naloge, ki niso bile predvidene v programu dela.

Ob pregledu opravljenega dela v letu 2024 lahko ocenimo, da so bili zastavljeni cilji doseženi, v nekaterih delih preseženi (nove pridobitve a.g., digitalizacija, aktivnosti na področju posredovanja kulturnih vrednot). Izpolnjeni so bili tudi nekateri temeljni cilji iz strateškega programa in dolgoročno zastavljenih ciljev (lastna digitalizacija, dostopnost digitalizatorov).

Natančnejši podatki o doseženih ciljih in rezultatih Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2024 se nahajajo v prilogi Poslovnemu poročilu.

5. Sredstva za izvedbo programa

Sredstva za programske materialne stroške so bila porabljena v višini 24.219 EUR (planiranih 28.100 EUR). I. sklop: v višini 24.219 EUR (planiranih 28.100 EUR), II. sklop: v višini 0 EUR (0 EUR).

6. Nedopustne in nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela

Z vidika delovanja zavoda, nedopustnih in nepričakovanih posledic ni bilo.

7. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let

Če leto 2024 primerjamo z doseženimi cilji preteklih let, lahko zapišemo, da tako po vsebinski kot izvedbeni plati nadaljujemo z uspešnim delom. Ocenjujem, da je bil učinek izvajanja javne službe za Zgodovinski arhiv na Ptuj v letu 2024 v skladu s pričakovanji, saj so bili skoraj vsi zastavljeni cilji doseženi, izpadle dejavnosti pa nadomeščene z angažiranostjo pri nenačrtovanih dejavnostih. S pomočjo finančnih sredstev MK smo nadgradili področje informacijskega sistema v ZAP in s tem informacijske varnosti.

8. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, predpisane s strani Ministrstva za kulturo RS

Kot proračunski porabnik, ki prejema sredstva Ministrstva za kulturo, smo s sredstvi javne porabe ravnali zakonito, namensko, učinkovito in gospodarno. Arhiv je deloval pozitivno. Glede na smernice Ministrstva za kulturo in usklajevanje vsakoletnega proračuna, smo upoštevali vsa priporočila in nasvete, ki jih za poslovanje predpisuje zakonodaja. Zaposlenim je bila v letu 2024 izplačana redna delovna uspešnost in regres.

9. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Do razkoraka med zastavljenimi in doseženimi cilji je prišlo na področju predvidenih prevzemov arhivskega gradiva javnopravnih oseb, ki zaradi odsotnosti delavcev in drugih objektivnih razlogov niso pristopili k odbiranju in popisovanju gradiva za prevzem v pristojni arhiv. Na drugi strani pa smo v arhiv pridobili večjo količino zasebnega arhivskega gradiva, nenačrtovano izvedli digitalizacijo Dajnkove kronike. Sicer pa so bili zastavljeni cilji doseženi.

10. Ocena učinkov poslovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj na druga področja

Ker se zavedamo kako pomembno je ozaveščanje o kulturnih vrednotah v zvezi z arhivskim gradivom in zavedanje, da ima arhivsko gradivo tudi pomembno vlogo v dokazovanju posameznikovih dejanj in pravic, z dostopnostjo do gradiva, popisi arhivskega gradiva, digitalizacijo, predstavitvenimi urami, lastnimi ali gostujočimi razstavami, predavanji, simpoziji itd. uporabnikom predajamo naše vrednote.

Z nadgradnjo informacijskega sistema smo zagotovili večjo varnost informacijskega sistema, storitve so postale kvalitetnejše. S knjižnim skenerjem smo dosegli, da nam je omogočena digitalizacija posebnih tipov

knjižnega gradiva. Z vgradnjo visokotemperaturne toplotne črpalke smo prešli na neodvisni toplotni vir, s katerim lahko skozi vse leto zagotavljamo primerno temperaturo tudi za klimatsko napravo, ki uravnava mikroklimatske pogoje v naših arhivskih skladiščih in na tak način preprečujemo toplotne izgube. V letu 2024 je bila izdelana energetska izkaznica, ki izkazuje pozitivne učinke namestitve toplotne črpalke. Z ustrežnejšo opremo se tako izboljšuje infrastrukturna opremljenost arhiva in dostopnost arhivskega gradiva. Boljši pogoji varstva dolgoročno preprečujejo poškodbe in propadanje arhivskega gradiva. Z nabavo novega službenega vozila so se izboljšali pogoji za izvajanje javne arhivske službe, še zlasti v segmentu izvajanja zakonskih nalog vezanih na stike z ustvarjalci arhivskega gradiva na terenu, izvajanje strokovnega nadzora ter pridobivanje arhivskega gradiva. S tem se je izboljšala infrastrukturna opremljenost arhiva. Lokalnemu okolju skozi vse leto brezplačno nudimo visokokvalitetne vsebine – publiciranje in objave virov, predstavitev knjig priznanih avtorjev, izvedbe predstavitev ur za osnovnošolce, dijake, študente... razni drugi dogodki, kjer populariziramo naše delo in arhiv, digitalizacija in dostopnost arhivskega gradiva preko Virtualne arhivske čitalnice, pisarna za izdajo dokumentov, kjer skrbimo za pravno varnost državljanov in državljanek (izdaja overjenih kopij spričeval, gradbena dovoljenja, delovna doba...).

Zgodovinski arhiv na Ptuj smo zanesljiv, korekten, transparenten in vesten javni zavod, ki ima partnerski odnos do vseh, ki potrebujejo naše storitve in v svojem širšem območju izpolnjujemo kulturno, pravno in izobraževalno vlogo, s tem pa krepimo zaupanje javnosti.

11. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme

Skupaj porabljeno: 43.523 EUR (presežek – 4.510 EUR, lastna sredstva - 813 EUR sredstva Ministrstva za kulturo – 38.200 EUR). V letu 2024 Zgodovinski arhiv na Ptuj ni imel investicijskih vlaganj.

12. Zaključek

Letno poročilo je v skladu z ustanovitvenim aktom obravnaval in potrdil Svet zavoda Zgodovinskega arhiva na Ptuj.

Ptuj, 6.2.2025

prpravila: Katja ZUPANIČ, direktorica

Priloga: Poročilo o delu Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2024